

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\N\Nietzsche Friedrich\Nietzsche, Fridrich - Dionýské dithyramby a jiné básně.pdb

**PDB Name:** Nietzsche, Fridrich - Dionýs...  
**Creator ID:** REAd  
**PDB Type:** TEXT  
**Version:** 0  
**Unique ID Seed:** 0  
**Creation Date:** 30.9.1937  
**Modification Date:** 30.9.1937  
**Last Backup Date:** 1.1.1970  
**Modification Number:** 0

Název: Dionýské dithyramby a jiné básně  
Autor: Friedrich Nietzsche  
Nakladatelství: Aurora, 1998  
Stav: digitalizováno, SONS  
Tato kniha pochází z Knihovny digitálních dokumentů.  
Slouží pouze pro potřeby těžce zrakově postižených.  
Doplňující informace naleznete v přiloženém souboru.  
\* \* \*

## MELANCHOLII

Nezazlívej mi, má melancholie,  
že tu brousím pero ke tvé chvále  
a že dnes mě sotva tvůj zrak odkryje  
na pařezu na poustevní skále.  
Ještě včera jsem tam s hlavou u kolen  
v žhavém ranním slunci vzýval dálku:  
chtivě do údolí krákal sup svůj sen  
o zdechlině na zteřelém špalku.  
Zmýlil ses, ty zvrhlý ptáku, třeba jsem  
na soušce jak umrlec už seděl,  
přehlédls lesk oka, jímž já s požitekem,  
povznesen a hrdě ještě hleděl.  
A když nedohlédlo až k tvým výšinám,  
zhaslo oblačnému vlnobití,  
o to hloub pak kleslo ke svým hlubinám,  
aby světlo vneslo v propast bytí.  
V pustině jsem na pařezu pinie,  
zkřiven vždy jak barbar při oběti,  
sedal pamětliv tě, melancholie,  
kajícník, ač teprv mladý lety!  
Těšilo mě, jak sup v letu houpá se,  
laviny se řítí, duní, sráží,  
promlouvalas bez lidské lsti ve hlase,  
pravdivě, však s hrozně přísnou tváří.  
Drsné božstvo rozeklaných skal a hor,  
přítelkyně, ráda při mně stojíš;  
temně črtáš supí stopu na obzor,  
lavinu, jež zmaří mě, mi strojíš.  
Vášeň vraždy čiší z každé skuliny:  
život vyvzdorovat stojí sílu!  
Svůdně na strnulé stěně skaliny  
květina tam prahne po motýlu.  
Vše to jsem - a obchází mne mrazení -  
motýl svedený, květ osamělý,  
supí křídla, prchlých bystrin jiskření,  
vzlyky vichru: v tom všem ctím tě celý,  
lité božstvo, klaně se ti vydatně,  
hlavu u kolen, svou ódu kvílím  
jenom tobě ke cti, že tu nezvratně

po životě, životě, ach, šílím.  
Nezazlívej mi, má zlobná bohyně,  
že tkám z rýmů závoje tvým skráním.  
Chví se, na kom škleb tvůj spočine,  
trne, koho uctíš rukoudáním.  
Chvím se též - a koktám píseň za písni,  
trnu - v rytmu splétání těch sítí:  
pero skřípne, inkoust papír potřísni -  
božstvo, nech mne, nech mne - nech mne žítí!

(1871)

#### POUTNÍK

Sám poutník vlahou nocí jde,  
má rázný krok;  
vzal s sebou srázné údolí  
i horský bok.  
Noc vrcholí -  
Jde zčerstva, nezastavuje,  
sám netuší, kam putuje.  
Vtom proťal ptačí trylek noc:  
-Ach, ptáku, jakou to máš moc?  
Žes mysl, krok mi strhl zpět?  
Proč vléváš teskných tónů jed  
mi do ucha, že musím hned  
stát, otálet - -  
Kam vábí hlas tvých kanconet?-  
Zmlk ptáček, odpověď mu dal:  
-Ne, tobě jsem já nezpíval,  
proč tebe zvát?  
Chci z výšin družku přilákat -  
Ty jen si běž!  
Noc nemám o samotě rád -  
Co chceš? Vždyť ty máš pořád jít  
a nikdy, nikdy nesmíš zastavit!  
Co ještě chceš?  
Je snad můj koncert bolestný,  
ty pocestný?-  
Zmlk ptáček, přemítal:  
-Proč je můj zpěv mu bolestný?  
Proč nejde dál? -  
Ten bědný, bědný pocestný!-

(1884)

#### ULEDOVCE

Je dávno poledne,  
když léto do hor vstupuje,  
hoch s horečnými, zemdlenými zraky:  
On promlouvá,  
však jeho řeč jen vidíme,  
dech sálá z něj, jak z nemocného sálá dech  
v noc horkosti.  
A věru pramen, jedle, ledovec  
mu odpoví,  
však odpověď jen vidíme:  
když střemhlav skočí bystřina,  
jak v pozdrav, ze skály,  
a stojí, v bílém sloupci chvějíc se,  
tu toužebně,  
když jedle temněji a věrněji než dřív  
se zahledí,

když na ledu a mrtvém kamení  
třpyt náhle zajiskří - -  
Ten třpyt už viděl jsem: i pochopím -  
I oko mrtvého se  
tak ještě rozjasní,  
když obejmě ho syn  
a žhavě políbí:  
Tak ještě jednou vytryskne  
svit plamene a horoucně  
zrak mrtvý řekne: -Ach!  
Ty, dítě, víš, že mám tě rád!- -  
A horec mluví všecko - ledovec  
i jedle, bystřina -  
touž větu mají v pohledu:  
-Ty, dítě, víš,  
ach, víš, že rádi, rádi máme tě!-  
A on,  
hoch s horečnými, zemdlenými zraky,  
on žhavě líbá je,  
vždy vroucněji,  
a nechce pryč;  
z úst slova vydechuje jen  
jak závoje,  
ta slova zlá  
-když zdravím - loučím se,  
můj příchod - odchod je,  
mlád umírám-.  
Vše naslouchá,  
nic nedýchá:  
pták nezpívá.  
Jen přeběhne,  
jak jiskření,  
mráz po hřebeni hor.  
Vše přemýšlí -  
kraj zmlk - -  
To v poledne  
se stalo, v poledne,  
když léto do hor vstupuje,  
hoch s horečnými, zemdlenými zraky.

(1884)

#### NĚMECKÝ LISTOPAD

Je podzim: zas - ti srdce sevře mráz!  
Uleť včas! uleť včas! -  
Mdle slunce vleče se  
výš, k hoře, výš:  
je těžký každý krok.  
Jak povadl ten svět!  
Jen vítr vlákný znaveně  
se probírá.  
Pryč naděje -  
teď pro ni lká.  
Je podzim: zas - ti srdce sevře mráz.  
Uleť včas! uleť včas!  
Ty plode stromu -  
chvěl ses, spad?  
Co za tajemství svěřila  
ti noc,  
že nach tvé tváře pokryla  
ach, hrůza mrazivá? -  
Ty mlčíš, nepovíš?  
Ztich všecken hlas? - -

Je podzim: zas - ti srdce sevře mráz.  
Ulet' včas! ulet' včas! -  
-Jsem nehezká,-  
- tak promluvila astra -  
-však lidi laskám  
a konejším je -  
i teď ať mají květiny,  
ať sehnou se a -  
ach! utrhnou mne -  
pak v oku se jim zaleskne  
snad vzpomínka  
a krásnější než já jim vytane: -  
- to vidím, vidím - a tak umírám.- -  
Je podzim: zas - ti srdce sevře mráz  
Ulet' včas! ulet' včas!

(1884)

#### SVOBODNÝ DUCH Loučení

-Křik vran se zdvih,  
houf táhne k městu tichému:  
Už přijde sníh -  
kdo domov má - teď žehná mu!  
Zmrz na rtu vzdech,  
zpět hledíš za tou vidinou.  
Pročs, blázne, zběh  
 pryč do světa - teď před zimou?  
Je branou svět  
k všem chladným říším němoty.  
Jen pořád vpřed  
je hnán, kdo pozbyl to, co ty!  
Tys, stíne, tím,  
kdo k zimní pouti proklet je,  
jak řídký dým,  
co v chladná nebe směřuje.  
Let', ptáku, žij,  
zpěv skřehotej si ve zlém snu,  
zhal, zkrehlý, skryj  
žal srdce v posměch, led a tmu!  
Křik vran se zdvih,  
houf táhne k městu tichému:  
už přijde sníh,  
kdo domov nemá - běda mu!-

#### Odpověď

Tot' pěkná věc!  
On myslí snad, že zalézt chci  
zpět do Němec  
a německy hnít za pecí!  
Mě zdržuje  
tvůj rozum jenom, příteli,  
má lítost, že  
je rozum v Němcích zatmělý.  
(1884)

#### RIMUS REMEDIUM aneb Jak se utěšují choří básníci

Ze tvé huby uslintané,  
ty mrcho s přízvím čas,  
hodina nám za hodinou zvolna kane.

Ach, darmo v hnusu řve můj hlas:  
-Bud' proklet, proklet zas  
věčnosti chřtáne!-  
Svět - z rudy a oceli:  
Ohnivý býk - neslyší křik.  
Mně do kostí bolest ryje čepelí  
letících dýk:  
-Je bez srdce svět celý,  
a to mu za zlé mít je hloupý zvyk!-  
Lej, lej už odvary,  
lej, horečko! Do mozku lej jedu!  
Už nestrpím tvé rozmary.  
Co? Mzdu chceš za svou vědu?  
- Ha, děvko! Za tu bědu?  
Výsměchu prokleté fanfáry!  
Ne! Vrať se zpátky!  
Vždyť venku prší, chladno je -  
Něžněji zvat tě mám do svého pokoje?  
Tak ber! Jak blyští se ty zlatky! -  
Že -štěstí- tvoje jméno je?  
A v tobě, horečko, mé statky? -  
Když tu se dveře rozletěly!  
Děšť cáká po posteli:  
A závan zhasil světlo - běda béd!  
- Vždyť komu teď by rýmy odletěly,  
ten, na to vezmu jed,  
hned opustil by svět!

(1887)

#### TAJEMNÁ BÁRKA

Včera v noci, když vše spalo,  
sotvaže se vítr zved,  
z ulic cosi zavzdychalo -  
polštář nedal spát mi hned,  
ani co dřív spánku přálo:  
svědomí jak z růže květ.  
Tak jsem spaní vyhnal z hlavy,  
zamířil jsem k pobřeží.  
Měsíc svítil na člun tmavý,  
muž v něm v bledém příšeří -  
jako s ovci pastýř spavý:  
vyplul, moře nečeří.  
Na hodinu, snad i na dvě,  
nebo na rok? - Náhle ovšem -  
myšlenkám i smyslům v hlavě  
zjevilo se prázdno ve všem,  
propast bezedná se tmavě  
odkryla - a bylo po všem!  
- Přišlo ráno: na hladině  
stojí člun mdle, zemdleně...  
Co se stalo? po krajině  
zní: Krev? křičí davy zmateně - -  
Nic! My spali, spali klidně  
všichni - ach, tak blaženě!

(1882)

#### NEŠTĚSTÍ DOSTIHNE UPRCHLÉHO...

Neštěstí dostihne uprchlého - možná co  
zlatý žal zchudlé dlaně,  
zármutek věčného dárce:

Neštěstí zajalo uprchlého - možná když  
nemysle na sebe, nedbale  
zahodil perly  
Co sráží poraženého na kolena,  
co obrací každou hrdost v slzy:  
tajemný přelud -  
Hodil jsi perly do písku -  
Moře je zmařilo ve žravém chřtánu!  
Což by život děkoval marnotratnému

(1885)

DĚTINSKY, HRŮZNĚ A BOLNĚ...

Dětinsky, hrůzně a bolně  
často mi zněl zpěv času:  
hledte, teď zpívám jeho píseň?  
Slyšte, zda nyní zvonkohra  
nevázní ve zvonohranu  
nebo zda zní  
zvysoka jako z janovské věže:  
dětinsky, ale i hrůzně,  
hrůzně a bolně.

(1877)

-PIA, CARITATEVOLE, AMOROSISSIMA-  
na campo santo

Ó dívenko, jež s vlnou  
své ovečky si hrá  
a září láskyplnou  
jí oheň z očí plá,  
tak laškovná tys byla,  
tvá dálka dojíám.  
Tak zbožná, v srdci milá,  
amorosissima!  
Proč déles nevyčkala?  
Kdo byl ten časný kat?  
A jestlis milovala,  
kdo neměl tě dost rád?  
Ty mlčíš - kmitlo chvění  
však tvýma očima!  
Tvá smrt - ach, z roztoužení,  
amorosissima?

(1882)

VYHROBKY, MILUJI VÁS!...

Vy hrobky, miluji vás!  
Vy klamy z kamene!  
Mou duši pohled na vás  
vždy k žertům dožene.  
Jen dnes tu stojím v pláči,  
ach, sličný výtvore!  
Tvůj obraz slza smáčí,  
tvé slovo, mramore!  
A netřeba znát přeci,  
že líbám obraz ten.  
Lze líbat tolik věcí:  
však líbat - kámen jen?  
Kdo toho najde význam!  
Hrob strh mě k bláznění!

Já zlíbal jsem, to přiznám,  
i slovo v kameni.

(1884)

#### ZBOŽNÁ PEPA

Dokud tílko mám tak hezké,  
zbožnost vyplácí se mi.  
Ví se, že bůh rád má ženské,  
zvláště ty hezké, zdá se mi.  
Jistě ubohému mníšku  
milerád on promine,  
že se mu jak mnoha mníškům  
chce být u mne - aby ne!  
Důstojný to pán je? I ne!  
Mlád je, hned se červená,  
pak zas v lité kocovině  
žárlivostí zelená.  
Nemiluji žádné starce,  
on zas nedbá starých žen:  
bůh je dobrý, moudrý vládce,  
že má svět tak zařízen!  
Církev, ta ví, jak se žije,  
zkoumá srdce, zkoumá tvář.  
Ráda moje hříchy smyje -  
propůjčí mi svatozář!  
Zašeptá se cosi rtíky,  
pukrle - a jde se ven,  
novým hříškem bohudíky  
starý hřích je zahlazen.  
Pochválen buď pane bože,  
že máš hezké holky rád,  
vždyť i ty si lásky hoře  
umíš pěkně vychutnat.  
Dokud v těle jsem tak hezká,  
zbožnost vyplácí se mi:  
až pak budu stará ženská,  
třebas ďáble, dvoř se mi!

(1887)

#### PÍSEŇ THEOKRITOVSKÉHO PASÁČKA KOZ

Sám ležím tu, v břiše mi kručí -  
žerou mě štěnice.  
A naproti tančí a hlučí -  
prošoupou střevíce...  
Vždyť tvrdila, že touhle dobou  
za mnou se vykrade.  
Tak čekám tu, užírán zlobou,  
jako pes v ohradě.  
A při jejím slibu ten křížek?  
Jak to, že zalhala?  
- Kdo klíček má od jejích dvířek?  
S kdekým snad běhala?  
A odkud tu sukni má z hedvábí? -  
Co na to, princezna?  
Že nemálo kozlů si přivábí,  
koza ta líbezná?  
- Co žluči a jedu jen zplodí  
čekání milence!  
Tak otravná houba se rodí  
na dusné pasece.

Ach, láska mě stravuje krutě,  
vlekle jak nemoc zlá -  
já do jídla nemám už chutě,  
když jsi mi nepřišla!  
Už měsíc se do moře vnořil,  
hvězdy šly spát,  
den kalně se vzbudil a ožil -  
umřel bych rád.

(1882)

DEN HASNE...

Den hasne, štěstím zlátne jeho dech,  
je dávno s poledne.  
Jak dlouho ještě? Temní nebe souhvězdné,  
zní vítr z jíní: otálení nech  
jak stromu plod, jež strhne pouhý vzdech.

(1885)

-MÉ ŠTĚSTÍ!-

Už zas se u Svatého Marka tísni  
dnes v tichu dopoledne holubi.  
Hned v něžném chladu vysílám hrst písní  
tam k obloze, jak hejno v zásnuby -  
pak lákám je zas na náměstí,  
rým ještě vsunu v peří holubí:  
- mé štěstí! ach, mé štěstí!  
Ty klenbo nebe, modř tvá - hedváb čistý,  
val vzosný chrání stavbu bohatou,  
k níž vzhlížím - s láskou, strachem, se závistí...  
Rád vypil bych jí duši rozpjatou!  
Zas vrátil bych jí na náměstí?  
Ne! - Ticho! Před tou krásou rozžatou!  
- mé štěstí! ach, mé štěstí!  
Kams, přísná věži, ty až vystoupila  
lvím vzmachem, vítězně a bez tíže!  
Tys do prostranství hluboký tón vlila -:  
Být francouzská, taks jeho accent aigu, že?  
Jak ty, ach, zůstat na náměstí,  
já znám to hebké naléhání, pravdaže...  
- mé štěstí! ach, mé štěstí!  
Pryč, hudbo! Stíny potemnět dřív nech,  
ať vrostou do hnědavé vlahé noci!  
Je brzo na tóny, vždyť na všech zdech  
tu ještě nežhne zlato rudou mocí,  
ještě den je na náměstí,  
den pro básnění, toulky, kradmý vzdech  
- mé štěstí! ach, mé štěstí!

(1887)

NA MOSTĚ...

Na mostě stál  
jsem nedávno za hnědé noci.  
Zdáli zněl zpěv:  
zlatistou tříští prýštil  
nad chvěním hladiny do dáli.  
Bárky, barvy a tóny -

zpitě vplouvaly do stínů tmy...  
Loutna mé duše si potají,  
pohnuta neviděně,  
drnkala barkarolu  
v trnutí pestré rozkoše.  
- Naslouchal někdo jí?...

(1888)

#### SILS-MARIA

Zde seděl jsem a čekal - vlastně na nic,  
byl mimo zlo a dobro, jat hned tmou,  
hned světlem - cele z vln jen, cele hrou,  
jen cele časem bez cíle a hranic.  
Vtom, přítelkyně! Z jedné byly dvě -  
- a Zarathustra prošel kolem mě...

(1887)

#### K NOVÝM MOŘÍM

Tam - já chci: a stále ještě  
věřím v sebe a svůj um.  
Modré moře volné - k cestě  
z Janova mě zve můj člun.  
Vše se leskne zbrusu nově,  
poledne si zdřímlo, vděčno -:  
jen tvé oko - ocelově  
zírá na mne, nekonečno!

(1887)

#### MISTRÁL

##### taneční píseň

Mistrále, ty honče mraků,  
vrahu strastí, bouřliváku,  
nebešťane, mám tě rád!  
Nejsme my dva prvotinou  
téhož klína, nerozdílnou,  
s týmž údělem napořád?  
Vstříc ti tančím úžlabími,  
úbočími, úskalími,  
tančím dle tvé píšťalky:  
Svobodný a ryzí živel,  
dosáhneš i bez plavidel  
přes sto moří do dálky.  
Zrána už tě slyším volat,  
k útesům se vrhám dojat,  
k žluté stěně před mořem.  
Hle! Z hor scházíš: světly všemi,  
diamanty, peřejemi  
jako vítěz vyšňořen.  
Na nebeském hladkém mlatu  
viděl jsem tvé oře v chvatu,  
viděl vůz, jenž tebe nes,  
viděl tasit tvoji paži,  
když se na koňský hřbet v ráži  
jako žhavý blesk bič snes, -  
viděl jsem, jak z vozu skočil,  
jak ses mrštně dolů stočil,  
jak ses hbitě smrskl v šíp,  
do hlubin ses střemhlav vrhl, -

paprskem jsi v úsvit vtrhl:  
do červánků - zlatý vryp.  
Tanči nyní na stu hřbetů,  
mořských hřbetů, mořských střetů -  
Sterý tvar vln ocení  
ten, kdo nové tance hledá,  
svobodné - ať umění,  
radostná - ať naše věda!  
Utrhněme z každé kytky  
sobě k slávě pestré kvítky  
a dva lístky do věnce!  
Vzhůru k tanci trubadúrů  
mezi svět a boha, vzhůru  
k světům, k děvkám do tance!  
Komu tanec s větrem nejde,  
kdo se bez pout neobejde,  
uvázaný, sešlý kmet,  
připomíná míliusy,  
svatoušky a ctnostné husy,  
pryč z našeho ráje hned!  
Zvířme veškerý prach z ulic,  
chorým do nosu a do plic,  
pryč s tou líhni nemocí!  
Ať se pobřeží už vzbudí,  
dost už nedomrlých hrudí,  
očí plných bezmoci!  
Žeňme ty, co nebe kalí,  
mračna valí, na svět kálí,  
projasněme nebes říš!  
Hřímejme... ach, duchu duchů!  
Spolu s tebou v bouřném vzruchu  
hřmá moje štěstí - slyš! -  
- Vem si na věčnou už paměť  
toho štěstí jeho závět',  
tento věnec s sebou v výš!  
Hoď jej vzhůru, stoupej stále,  
po nebeských přičkách dále,  
na hvězdy - jej zavěs již!

(1887)

JEN BLÁZEN! JEN BÁSNÍK!

Když zprůzrační vzduch  
a k zemi se snáší  
už útěcha rosy,  
nevidna, neslyšna též  
- neb sametnou obuv nosí  
ta útěšná, tak jako všichni konejšiví -,  
tu vzpomeneš, vzpomeneš, srdce žhoucí,  
jak kdysi jsi prahlo  
po slzách z nebe a krůpějích rosy,  
sežehlé, znavenés prahlo,  
zatímco po travách zežloutlých pěšin  
zle večerní pohledy slunce  
se černými stromy míhaly kolem,  
oslepné, sálavé pohledy, jízlivé.  
Pravdy žes ctitel - ty? bodaly,  
ach ne! jen básník!  
zvíře jsi, lstivé, loupežné, kradmé,  
jež musí lhát,  
jež musí vědomě, svévolně lhát,  
kořisti lačno,  
v maskách pestrých,

samo si maskou,  
samo si kořistí,  
toto - a pravdy ctitel?...  
Jen blázen! Jen básník!  
Jen barevné řeči  
si vypouštíš pestře z bláznovských masek,  
po lživých mostech slov stoupáš,  
po duhách ze lží,  
uprostřed falešných nebí  
kroužíš a kradeš se okolo -  
jen blázen! jen básník!...  
Toto - a pravdy ctitel?...  
Ne ticho a chlad  
a strnulost obrazu,  
ne boží sloup,  
vztyčený před chrámy,  
ne dveřník boží,  
ne! odpůrce takových sousoší ctnosti,  
v pralese domovem, nikoli v chrámu,  
pln kočičí nespoutanosti,  
jež každým oknem se vrhá,  
hrr! do každé náhody,  
po čichu v každý prales:  
kéž po lesích  
mezi pestrostrstými dravci ses proháněl,  
neřestně zdravý a krásný a pestrý,  
na pscích lačnost,  
blaženství výsměchu, blaženství pekla, blaženství krve,  
loupežný, kradmý a lhavý ses proháněl...  
či jako orel, jenž dlouze,  
předlouze v propasti zirá,  
ve svoje propasti...  
- ó, jak se strmě,  
dolů a dovnitř,  
do hlubin hlubších a hlubších vinou! -  
Pak,  
náhle,  
strnulým pádem  
s taseným spárem  
do jehňat zatne se,  
střemhlavě, z krutého hladu,  
po ovčích baží,  
nevraží na ovčí duše,  
nevraží zlostně na vše, co hledí  
ctnostně, ovčíma očima, z kudrněk,  
hloupě, s vlídností ovčinou nasáklou...  
Tak tedy  
orlí a pardálí  
jsou tužby básníka,  
tvé tužby pod stovkou masek,  
ty blázne! ty básníku!...  
Ty, kterýs člověka viděl  
jak boha i ovci -  
roztrhnout boha v člověku,  
tak jako v člověku ovci  
a přitom se smát -  
toto, to jest tvé blaženství,  
orla a pardála blaženství,  
blázna a básníka blaženství!...  
Když zprůzrační vzduch  
a už se měsíce srpek  
zelený vprostřed červánků  
závistně krade  
- dne nepřítel,

krok tajemstvím ztichlý,  
kol převislých polštářů z růží  
žna kradmo, až klesnou,  
do bledé noci klesnou:  
tak klesl jsem sám kdysi,  
z šílenství po pravdě,  
z touhy po dni,  
dnem unaven, ze světla nemocen  
- klesl jsem dolů, do stínu, noci,  
Jedinou pravdou  
popálen, zpražen  
- vzpomeneš ještě, vzpomeneš, srdce žhnoucí,  
jak tehdy jsi prahlo? -  
že jsem byl vypuzen  
ze vši pravdy!  
Jen blázen! Jen básník!...

## MEZI DCERAMI POUŠTĚ

1.

-Nechod' pryč!- pravil vtom pocestný, který si říkal stín Zarathustry, -setrvej s námi, - opět by mohly nás přepadnout minulé zatuchlé chmury.

Už nám dal starý čaroděj k lepšímu ze svého nejhoršího, a přece má, pohled' jen, tenhle dobrý a zbožný papež v očích zas slzy a opět se cele nalodil na moře sklíčenosti.

A tihle králové před námi ještě se drží: nicméně kdyby tu nebylo svědků, vsadím se, že i u nich by zlá hra začala nanovo,

- zlá hra táhnoucích mraků, zavlhých chmur, podmračných nebi, kradených sluncí, skučivých podzimmích větrů,  
- zlá hra našeho bedného vytí a skuhrání: setrvej s námi, Zarathustro! Zde mnoho je skryté bídy, jež se chce vyslovit, mnoho je večera, mnoho je mračen, mnoho ztuchlého vzduchu!

Živils nás vydatnou mužnou stravou a silnými výroky: nedopuť, aby nás po hostině zas přepadli změkčilí zženštilí duchové!

Jediný ty svému vzduchu vdechuješ sílu a jas! Našel jsem snad někde na zemi tak dobrý vzduch jako u tebe ve sluji? A viděl jsem rozličné země, můj nos se naučil rozličný vzduch sát a hodnotit: leč u tebe zakouší chřípí největší rozkoš! Ledaže -, ledaže -, odpuť, ach, vzpomínku dávnou! Odpuť mi dávnou už píseň na závěr hostiny, kterou jsem kdysi složil mezi dcerami pouště.

U nich byl totiž stejně lahodný průzračný východní vzduch; tam jsem byl nejdále od mračné pochmurné starobou plesnivě Evropy!

Tehdy jsem miloval dívky ze zemí východu slunce a jinou modravou nebeskou říši, nad kterou nevisí mraky a myšlenky.

Neuvěříte, jak ony tam způsobně seděly, když právě netancovaly, hluboké, ale bez myšlenek, taková malá tajemství, zdobně vázané záhady, ořechy po hostině -

pestré a cizí zajistě! nicméně bez mraků: záhady, které lze hádat: z lásky k takovým dívkám tehdy jsem vymyslel žalm jako lahůdku na závěr hostiny.-

Tak pravil pocestný, který si říkal stín Zarathustry; než mu kdo stačil dát odpověď, chopil se harfy starého čaroděje, překřížil nohy a klidně a moudře se rozhlédl kolem: - chřípím však zvolna a tázavě nabíral vzduch, jako někdo, kdo okouší nový vzduch v nových zemích. Konečně nasadil zvláštně vřeštivou notu.

2.

Poušť roste: střez se v sobě skrývat poušť...

3.

Ha!

Slavnostně!

důstojný začátek!

africky slavnostní!

důstojný lva

či vřešťana morálky

- ale nic pro vás,

vy rozmilé družky,

u jejichž nohou mně,

Evropanovi pod palmami,

dopřáno sedět. Sela.

Div divoucí věru!

Tak tady sedím,

nablízku poušti  
a již tak dalek zas poušti,  
nezpustošen ještě v nic:  
protože pozřen  
touto nejmenší oázou  
- zívajíc nastojte roztáhla  
rozmilou pusinku,  
ze všech pusinek nejvoňavější:  
i spadl jsem do ní,  
dovnitř, skrze ni - mezi vás,  
rozmilé družky! Sela.  
Blahoslavena velryba,  
jestliže tak svého hosta  
oblažila! - chápete  
učenou narážku?...  
Blahoslaven její břich,  
jestli to byl takto  
rozmilý břich,  
tomuto podoben: mám o tom pochyby.  
Proto pocházím z Evropy,  
pochybovačnější nad všechny manželky.  
Kéž bůh to napraví!  
Amen!  
Tak tady sedím,  
v nejmenší oáze,  
podoben datli,  
hnědnoucí sládnoucí těžknoucí zlatem,  
kulaté dívčí pusinky lačen,  
více však ještě dívčích  
bělosněžných ledných řízných  
zoubků: jich totiž  
žádá si srdce všech horoucích datlí. Sela.  
Zmíněným jižním plodům  
podoben, přespříliš podoben,  
ležím tu,  
v tanci a hře drobných  
létavých mušek,  
a ještě menších  
pošetilejších, zlomyslnějších  
přání a nápadů -  
obležen oblažen oblouzen vámi,  
vy němé, vy tušivé  
dívenky-šelmy  
Dudu a Sulejko  
- osfínžen, abych tak jediné slůvko  
naplnil mnohými pocity  
(- bůh kéž mi odpustí  
tento hřích proti jazyku!...)  
- sedím tu, nabírám nejlepší vzduch,  
rajský vzduch opravdu,  
vznášivý zlatavý zvířený vzduch,  
tak průzračný vzduch snad  
snesl se z měsíce,  
náhodou,  
nebo z rozvernosti?  
jak praví dávní básníci.  
Já pochybovač mám o tom pochyby,  
proto pocházím  
z Evropy,  
pochybovačnější nad všechny manželky.  
Bůh kéž to napraví!  
Amen.  
Nejlahodnější vzduch vdechuji,  
s chřípěmi v poháry zbytnělými,

bez budoucnosti, bez vzpomínek,  
sedím tu,  
rozmilé družky,  
a přihlížím palmě,  
jak, podobna tanečnici,  
se kloní, vine a v bocích se vlní  
- přidáš se, hledíš-li dlouho...  
tanečnici, jež, zdá se mi,  
přespříliš dlouho, už neblaze dlouho  
vždy, vždy jen na jedné nožce stála?  
- pro ni že pozapomněla, zdá se mi,  
na druhou nožku?  
Marně jsem já aspoň  
hledal nezvěstné  
dvojče-skvost  
- totiž tu druhou nožku -  
ve svaté blízkosti  
rozmilé nejrozkošnější  
třepeňaté třepotné třpytné sukénky.  
Ba, krásné družky, chcete-li  
zplna mi uvěřit,  
ona ji ztratila...  
Hú! Hú! Hú! Hú! Hú!...  
Pryč je,  
na věky věků,  
ta druhá nožka!  
Ó škoda přeškoda takové miloučké druhé nožky!  
Kde - asi dlí a samotna teskní,  
nožka ta opuštěná?  
V bázi snad  
před zlobným zlatým plavým lvím  
netvorem? nebo už dokonce  
ohryzána, ohlodána -  
nastokrát běda! běda! ohlodána! Sela.  
Ach, neroňte slzy,  
vy měkká srdce!  
Neroňte slzy, vy  
datlí srdce, vy mléčná ňadra!  
Sladounké pytlíčky  
na srdci!  
Vzmuž se, Sulejko, odvahu! odvahu!  
Neplač už,  
pobledlá Dudu!  
- Nebo by byla snad  
na místě  
jakási vzpruha, vzpruha pro srdce?  
pomazaný výrok?  
slavnostní domluva?...  
Ha!  
Důstojnost sem!  
Dmi, dmi se opět,  
měchu ctnosti!  
Ha!  
Ještě jedenkrát zavřeštět,  
morálně zavřeštět,  
zařvat jako lev morálky na dcery pouště!  
- Neb skučení ctnosti  
je, rozmilé děvy,  
Evropanům nade vše:  
jejich to vroucnost, jejich to lačnost!  
A tak tu stojím,  
co Evropan,  
nemohu jinak, bůh mi buď nápomocen!  
Amen!

\*\*\*

Poušť roste: střež se v sobě skrývat poušť!  
Dře písek o písek, poušť šíří spoušť.  
Žhne nesmírná smrt hnědým smrákáním  
a žvýká - život tráví žvýkáním..  
Když smyslnost tě zprahla na padrt',  
věz, člověče - žes prach, žes poušť, žes smrt...

\*\*\*

#### POSLEDNÍ VŮLE

Umřít tak,  
jak jsem ho jednou viděl umírat -,  
přítele, který božsky vmetl blesky  
do tmy mé mladosti.  
Nevázaného a hlubokého,  
tanečníka v bitvě -,  
z válečníků nejjařejšího,  
z vítězů nejtěžšího,  
na jehož osudu stojí osud,  
tvrdého, zamýšlivého, předmýšlivého -:  
v rozechvění, že zvítězil,  
s jásotem, že zvítězil umíraje -:  
s rozkazem ve svém skonu  
- a rozkaz zněl: ničit...  
Umřít tak,  
jak jsem ho jednou viděl umírat:  
vítězného, ničivého...

#### MEZI DRAVÝMI PTÁKY

Kdo dolů chce tady,  
jak rychle ho  
pohltní hlubina!  
- Ty, Zarathustro, však  
ještě i propast miluješ,  
v jedli máš vzor? -  
Že kořeny vyhátní tam,  
kde i skálou otřese  
pohled do hloubi -,  
že u propastí váhá - tam,  
kde vše kolem  
chce dolů,  
vprostřed netrpělivosti  
překotné suti, střemhlavé bystřiny  
trpělivost sama, tvrdá, zamlklá,  
osamělá...  
Osamělá!  
Však kdo by se odvážil  
tady být hostem,  
tobě být hostem?...  
Snad dravý pták:  
ten pověsí se jistě  
nezvratnému trpělivci  
škodolibě do vlasů  
s chechtotem šíleným,  
s chechtotem dravce...  
Nač tak nezvratně?  
- krutě se posmívá:  
třeba mít křídla, když miluješ propast...  
ne zůstat viset,  
jako ty, viselče! -  
Zarathustro,  
ó nimrode ukrutný!

Nedávno lovec ještě boží,  
past na každou ctnost,  
zla šíp!  
A nyní -  
sám sebe jsi ulovil,  
sám sobě jsi kořistí,  
sám do sebe zabodnut...  
A nyní -  
samojediný se sebou,  
dvojjediný ve svém vědění,  
vprostřed sta zrcadel  
falešný sobě,  
vprostřed sta vzpomínek  
bez jistoty,  
o každou ránu zraněn,  
o každý mráz teď spálen  
vlastními provazy rdoušen,  
sebeznalec!  
svůj kat!  
Proč uvízl  
v oprátce vlastní moudrosti?  
Proč vlákal ses  
do ráje starého hada?  
Proč vkradl ses  
do sebe - do sebe?...  
Nemocnýs nyní,  
jenž podlehl hadímu jedu;  
zajatec nyní,  
jenž vytáh si nejtěžší los:  
ve vlastní sluji  
při práci ohnut,  
do sebe zaryt  
sám v sobě kotáš  
beze zdaru,  
ztuhlý,  
umrlý -,  
sterou zátěží zavalen,  
sebou přetížen,

vědoucí!  
sebepoznavší!  
moudrý Zarathustra!...  
Nejtěžší břímě jsi hledal:  
i našel jsi sebe -,  
sebe se sebe neshodíš...  
Ve stěhu,  
v podřepu,  
kdosi, kdo ani už nestojí zpřímá!  
Nakonec se snad do hrobu hrbíš,  
shrbený duchu!...  
A nedávno ještě tak hrdý,  
hrdina vlastní hrdosti!  
Nedávno ještě sámjeden bez boha,  
dvojjeden s ďáblem,  
šarlatné kníže vši zpupnosti!...  
A nyní -  
mezi dvojí nic  
zadrhnut,  
otazník,  
bezmocná hádanka -  
hádanka pro dravce...  
však oni ten uzel uvolní,  
prahnou už po tvém -rozuzlení-  
oblétávají už tebe, svou hádanku,

tebe, viselče!...  
Zarathustro!...  
Sebeznalče!...  
Svůj kate!...

## ZNAMENÍ OHNĚ

Tady, kde mezi moři vyrostl ostrov,  
obětní kámen závratně ční,  
tady pod černým nebem zažihá  
Zarathustra své horské ohně,  
ohňová znamení zbloudilým lodníkům,  
tázavá znamení znalým odpovědi...  
Ten plamen s bělavým břichem  
- do chladných dálek kmitá jeho hlad,  
za stále čistšími výšemi vypíná šiji -  
šlehavým neklidem vzpřímený had:  
takové znamení vztyčil jsem před sebe.  
Ten plamen je sama má duše.  
Žhavý po nových dálkách  
plápolá vzhůru, vzhůru jeho tichý žár.  
Proč prchl Zarathustra zvířím a lidem?  
Proč utekl náhle veškeré pevnině?  
Poznal už šestero samot -,  
však moře mu nebylo samotné dosti,  
ostrov ho k výstupu zval, na hoře plamenem vzplál,  
za sedmou samotou  
ted' právě pátravě udici hází nad hlavou.  
Zbloudilí lodníci! Dávných hvězd vraky!  
Vy moře budoucna! Nепrobádaná nebe!  
Po všem, co samotno, házím ted' udici:  
odpověď dejte na neklid plamene,  
ulovte pro mne, rybáře na strmých horách,  
mou sedmou poslední samotou! - -

## SLUNCE SE SKLÁNÍ

1.  
Dlouho už nebudeš žíznit,  
vyprahlé srdce!  
Je v povětrí příslib,  
dech z neznámých hrdel mě ovanul  
- blíží se veliký chlad...  
Mé slunce horce nade mnou v poledne stálo:  
váš příchod s úlevou vítám,  
vy náhlé vichry,  
vy chladní duchové odpoledne!  
Cizí a čistší je povětrí.  
Nešilhá  
po mně  
noc svůdkyně?...  
Pevné bud', udatné srdce!  
Neptej se: proč? -

2.  
Dni mého života!  
slunce se sklání.  
Už zlatistě svítí  
záplava hladká.  
Dech ze skály sálá:  
snad protože na ní  
šťěstí si v poledne zdřímlo?  
V zelených pablescích  
vyvěrá šťěstí ještě i z hnědé propasti.

Dni mého života!  
k večeru spěješ!  
Už oko tvé  
lomeně žhne,  
už rose tvé  
slzy kanou,  
už po bílých mořích se rozběhl tiše  
purpur tvé lásky,  
tvá poslední váhavá blaženost...

3.

Radosti, zlatistá, přijď!  
ty smrti předzvěsti  
nejskrytší, nejsladší!  
- Šel jsem svou cestou překotně?  
Teprv když nohy zemdlely  
dostihl mne tvůj pohled,  
dostihlo mne tvé štěstí.  
Kolem jen vlny a hra.  
Co těžké kdy bylo,  
vnořeno v modré zapomnění,  
zahálí nyní můj člun.  
Bouře a plavba - jak vybledají!  
Přání a doufání pozřela hlubina,  
bez hnutí stře se duše i moře.  
Sedmá samoto!  
Nepocítil jsem dosud  
blíže mi sladkou jistotu,  
vřeleji pohled slunce.  
- Neplane ještě led na mých vrcholech?  
Stříbřitá, lehká, rybí  
vyplovává nyní má loď...

#### ARIADNIN NÁŘEK

Kdo mě zahřeje, kdo mě má ještě rád?  
Chci horké ruce!  
chci na srdce uhlíků hrst!  
Ležím tu v zimmici,  
polomrtvá, co zahřát chce nohy,  
zmítaná ach! v neznámých horečkách,  
chvějíc se pod hroty mrazivých šípů,  
v úprku před tebou, myšlenko!  
Bez jména Ty! Skrytý! Strašlivý!  
Lovče za mraky!  
Bleskem tu po mně šleháš,  
ty výsměšné oko, ze tmy mě sleduješ!  
Takto tu ležím,  
svíjím se, zmítám, stíhána  
všemi věčnými mukami,  
zasáhl  
ukrutný lovče,  
ty neznámý - bože...  
Zasáhni hlouběji!  
Zasáhni znovu!  
Rozbodej, rozlom to srdce!  
K čemu to trýznění  
tupohrotými šípy?  
Zase už hledíš,  
lidských muk nemaje dosti,  
jízlivým párem svých božích blesků?  
Usmrtit nechceš,  
jen trýznit, jen trýznit?  
K čemu - mne trýznit,

ty jízlivý neznámý bože?  
Ha, ha!  
Sem plížíš se,  
takovou půlnocí?...  
Co chceš?  
Mluv!  
Tlačíš mne, tiskneš mne,  
ha! toť přespříliš blízko!  
Už slyšíš můj dech,  
už ucho máš u srdce,  
žárlivče!  
však žárlivý nač?  
Pryč! Pryč!  
k čemu ten žebřík?  
chceš dovnitř,  
do srdce, vstoupit,  
v nejtajnější  
myšlenky vstoupit?  
Nestoudný! Neznámý! Zloději!  
Co si chceš ukradnout?  
Co si chceš vyslechnout?  
Co si chceš vymučit,  
mučiteli!  
ty - bože-katane!  
Či mám, jak pes,  
se na zemi svíjet?  
Oddaně, nadšená, bez sebe  
láskou ti - kňučet?  
Nadarmo!  
Dál bodej!  
Ukrutný ostne!  
Ne pes - tvá lovná zvěř,  
ukrutný lovče!  
tvá nejhrdší kořist,  
ty lupiči z mraků...  
Mluv konečně už!  
Ty za blesky skrytý! Neznámý! Promluv!  
Co chceš, ty zákeřný lupiči, ode - mne?...  
Jakže!  
Výkupné?  
Jaké výkupné?  
Žádej mnoho - radí má hrdost!  
a mluv málo - radí má jiná hrdost!  
Ha, ha!  
Mne - chceš? mne?  
mne - celou?...  
Ha, ha!  
A mučíš mne, blázne pošetilý,  
chceš umučit moji hrdost?  
Dej lásku mi - kdo mě zahřeje?  
kdo mě má ještě rád?  
dej horké ruce,  
dej na srdce uhlíků hrst,  
dej mně, té nejsamotnější,  
té, kterou led, sedmery led  
učí i po nepřátelích,  
i po nepřátelích toužit,  
dej, ano vzdej,  
nepříteli ty nejukrutnější,  
se mně - ty!...  
Pryč!  
Teď nakonec prch,  
můj jediný druh,  
můj nepřítel velký,

můj neznámý,  
můj kat-bůh!...  
Ne!  
vrať se, vrať!  
Se všemi mukami!  
Všechny mé slzy  
se za tebou řinou a řítí,  
v srdci se poslední plamen  
pro tebe vznítí a svítí.  
Ó, vrať se, vrať,  
můj neznámý bože! můj bole!  
mé poslední štěstí!...

Blesk. Dionýsos se zjeví ve smaragdové kráse.  
Dionýsos:  
Buď rozumná, Ariadno!...  
Máš malé uši, máš moje uši:  
ulož v ně rozumné slůvko napříště! -  
Nemusíme se nenávidět, dřív než se můžeme milovat?...  
Já jsem tvé bludiště...

## SLÁVA A VĚČNOST

1.  
Jak dlouho už sedíš  
na svém neštěstí?  
Pozor! Nakonec vysedíš  
vejce,  
vejce baziliščí  
ze svého dlouhého hoře.  
Proč se Zarathustra kradě k hoře? -  
Podezíravý, trudovatý, ponurý,  
předlouhý číhal -  
vtom náhle blesk,  
jasný, strašlivý, úder  
do nebe z propasti:  
- samotné hoře se otřásly  
vnitřností...  
Kde nenávisť s bleskem  
v Jedno splynuly, v kletbu -  
tam na horách sídlí teď Zarathustrův hněv,  
jak bouřkový mrak svou cestou táhne.  
Zalez, kdos uchoval poslední přikrývku!  
Do peřin s vámi, vy změkčilci!  
Teď rachotí klenbami hromy,  
teď chvěje se trámová, zdivo,  
teď šlehají blesky a sírově žluté pravdy -  
Zarathustra hřímá...

2.  
Ta mince, již  
platí svět,  
sláva -  
té mince se nedotknu bez rukavic,  
tu štitivě zašlápnu pod sebe.  
Kdo chce být placen?  
Ten, kdo se prodává...  
Ten, kdo je k mání, sáhne  
tučnými rukama  
po tomto plechovém cinkotu slávy!  
Chceš si je koupit?  
Všichni jsou ke koupi.  
Ale nabízej hodně!  
Naditým měšcem cinkej!

- jinak je posílíš,  
posílíš jejich ctnost...  
Všichni jsou ctnostní.  
Sláva a ctnost - to do rýmu jde.  
Co světem svět stojí,  
vyplácí ctnostné tlachaly  
hlaholným slávy halali -  
tímto povykem žije svět...  
Tváří v tvář ctnostným  
vinen chci být,  
obviněn ze všech velikých vin!  
Tváří v tvář trubačům slávy  
má ctižádost scvrká se v červí -  
vprostřed takových láká  
být nejnižším...  
Ta mince, již  
platí svět,  
sláva -  
té mince se nedotknu bez rukavic,  
tu štítivě zašlápnu pod sebe.

3.

Ticho! -  
O velkých věcech - já veliké vidím! -  
mlčet je třeba  
anebo pronést veliké slovo:  
mluv velikolepě, má vznícená moudrosti!  
Vzhůru když vzhlednu -  
tam valí se světelná moře:  
ó noci, ó ticho, ó hrobový hřmote!...  
Znamení vidím -  
z nejzazších dálek  
snáší se jiskřivě souhvězdí ke mně...

4.

Nejvyšší hvězdný obraze bytí!  
Obrazů věčných tabule!  
Ty přicházíš ke mně? -  
Ta, kterou nespátril nikdo,  
tvá nemá krása, -  
jakže? neprchá před mými pohledy?  
Štíte nutnosti!  
Obrazů věčných tabule!  
- ty však to víš:  
Co všichni nenávidí,  
co já jen miluji,  
že ty jsi věčná!  
že ty jsi nutná!  
Moje láska se zažihá  
věčně jen o nutnost.  
Štíte nutnosti!  
Nejvyšší hvězdný obraze bytí!  
- jehož nedojde žádné přání,  
ježž nezkalí žádné Ne,  
ty věčné Ano bytí,  
jsem věčně tvým Ano:  
neboť tě miluji, ó věčnosti! - -

#### O CHUDOBĚ NEJBOHATŠÍHO

Deset let minulo -  
bez jedné krůpěje,  
bez vláhy větru, bez rosy lásky  
- bezdeštný kraj...

I žádám svou moudrost,  
necht' v suchopáru nezlakotní:  
sama se rozlévej, sama rosou zkrápěj,  
sama buď deštěm v zežloutlé pustině!  
Kdysi jsem přikázal mrakům,  
aby šly pryč z mých hor -  
kdysi jsem pravil - víc světla, vy temné! -  
Dnes vábím je zpět:  
učiňte temno kol mne svými vemeny!  
- chci vás teď podojit,  
vy kravky výšin!  
Vlahé mléko moudrosti,  
sladkou rosu lásky  
rozlévám po kraji.  
Pryč, pryč, vy pravdy,  
jež posupně hledíte!  
Nechci v svých horách  
trpět pravd trpkých, netrpělivých.  
Dnes úsměvem zezlátlou  
pravdu mám nablízku,  
sluncem slazenou, v lásce sluněnou -  
zralou jen pravdu trhám ze stromu.  
Dnes vztahuji ruku  
za svody náhody,  
zchytralý dost, abych náhodu  
vedl a přelstil jak dítě.  
Dnes chci být vstřícný  
k nevídanému,  
k osudu samému nechci být pichlavý  
- Zarathustra není ježčí.  
Má duše  
hladovým jazykem  
zlého i dobrého okusila,  
do každé hloubi se ponořila.  
Však vždy jako korek,  
vždy poznovu vyplave na povrch,  
těká jak olej hnědými moři:  
pro tuto duši mi říkají šťastný.  
Kdo je mi otcem a matkou?  
Není mi otcem princ nadbytek,  
matkou pak tichý smích?  
Nezplodil těchto dvou svazek  
mne záhadné zvíře,  
mne netvora světla,  
mne hýřila moudrostí - Zarathustru?  
Chorý dnes zněžněním,  
vlahý jak vítr oblevy,  
usazen Zarathustra čeká a čeká v svých horách -  
ve vlastní šťávě  
zesládlý, vařený  
pod vlastním vrcholem,  
pod vlastním ledem,  
znaven a blažený,  
stvořitel v svůj sedmý den.  
- Ticho!  
Jedna z pravd táhne nade mnou  
podobna mračnu -  
stíhá mne skrytými blesky.  
Po širém pomalém schodišti  
stoupá sem její štěstí:  
pojd', pojd', milá pravdo!  
- Ticho!  
To moje je pravda!  
Vždyť z váhavých očí,

vždyť z hedvábných chvění  
pohled mne ťal,  
půvabný, zlý, pohled dívčí...  
Uhodla příčinu mého štěstí,  
uhodla mne - ha! co vymýšlí? -  
Ohnivá saň číhá  
na dně dívčího pohledu.  
- Ticho! Má pravda promlouvá! -  
Běda ti, Zarathustro!  
Vždyť hledíš jak někdo,  
kdo spolykal zlato:  
ještě ti rozpárou břich!...  
Jsi přespřilíš bohat,  
ty zkázo přemnohých!  
Ty přespřilíš vzbuzuješ závist,  
přemnozí tebou chudnou...  
Mně samé tvé světlo vrhá stín -  
mne mrazí: ty bohatče, pryč  
jdi, Zarathustro, odejdi ze svého slunce!...  
Dávat bys chtěl, zbavit se nadbytku,  
nejvíc však sám jsi nadbytečný!  
Buď chytrý, ty bohatý!  
Rozdej nejdřív sám sebe, ó Zarathustro!  
Deset let minulo -  
bez jedné krůpěje?  
bez vláhý větru, bez rosy lásky?  
Kdo ale měl by tě milovat,  
přebohatý?  
Tvé štěstí vysouší zem,  
v něm vysychá láska  
- bezdeštný kraj...  
Už nikdo ti neděkuje,  
ty však každému,  
kdo od tebe bere:  
dle toho tě poznávám,  
přebohatý,  
ty nejchudší z bohatých!  
Obětuješ se, mučí tě bohatství -  
dáváš se v plen,  
sebe nešetříš, sebe nemiluješ:  
věčně tě trýzní veliká muka,  
trýzní tě přeplné sýpky, přeplné srdce -  
neděkuje ti však nikdo...  
Ty musíš zchudnout,  
moudrý nemoudrý!  
chceš-li být milován.  
Milování jsou toliko trpící,  
láska platí jen hladovým:  
rozdej nejdřív sám sebe, ó Zarathustro!  
- Já jsem tvá pravda...

#### ZPĚV PŮLNOCI

#### ECCE HOMO

Vím, kde má můj život pramen!  
Nenasytně jako plamen  
žhnu a stravuji se sám.  
V světlo změním, po čem sáhnu,  
v uhel, z čeho se zas stáhnu:  
plamen jsem - v tom jasno mám!

VLNA...

Vlna neuléhá spát,  
noc se má něžně k dni -  
slovo -chci- krásně zní,  
však krásněji -mám rád!-  
Pramen prýští na své skále,  
pramen věčně pramení:  
bůh sám - začal on to prýštění?!  
bůh sám - začíná snad stále?

(1884)

#### PROMLUVA SKEPTIKOVA

Zpola máš život za sebou,  
rafi je poskočí, duše se zachvěla!  
Dlouho už hloubá nad sebou,  
hledá, a nenašla - přesto by prodlela?  
Zpola máš život za sebou:  
bolest to byla a omyly, den za dnem!  
Hledáš, co ještě máš před sebou? -  
Hledám jen jediné: důvod, a vem kde vem!

(1882)

#### ODHOĎ SVOU TÍŽI DO HLUBIN!...

Odhod' svou tíži do hlubin!  
Člověče, zapomeň, člověče, zapomeň!  
Božské je umění zapomínat!  
Rád bys chtěl létat,  
rád bys byl ve výškách domovem?  
Vhod', co máš nejtěžší, do moře!  
Zde je to moře, vrhni se do moře!  
Božské je umění zapomínat!

(1888)

#### HÁFIZOVI

Dotaz pijáka vody

Tu číši, již sis připravil,  
by nikdo neuzved,  
a nápoj, kterýs do ní vlil,  
ten nevypil by svět.  
Pták dříve zvaný fénix - dnes  
má v tobě svoji skrýš,  
myš porodivší horu - věž,  
že ty jsi ona myš!  
Jsi všechno a nic, jsi víno a číš,  
jsi fénix, hora, myš.  
Ty věčně padáš do sebe,  
vždy vzlétáš ze sebe -  
Všech vrcholů jsi hroužení,  
jsi vzestup do hlubin,  
Všech opojenců vzrušení  
- proč tobě třeba - vín?

#### GOETHOVI

Nepomíjivé -  
zbásnil sis sám!  
Bůh, božstvo lstivé,  
je básníkův klam..  
Svět, kolo v pohybu,

cíl s cílem střídá:  
reptal v tom - chybu,  
blázen - hru vídá...  
V světa hře vířivé  
bytí i zdání: -  
Ono vždy-bláznivé  
do hry nás - vhání!...

(1887)

#### ZPĚV PŮLNOCI

Člověče, slyš!  
Co hluboká noc říká - víš?  
Ach, spal jsem, spal.  
Však z hlubin snu jsem prohléd již.  
Zná hloubku svět,  
on hlubší je, než dni se zdál.  
Zná hloubku běd.  
Však slast - je hlubší žalosti.  
Žal žádá - zmar!  
Leč slast si žádá věčnosti,  
- ach, přehluboké věčnosti!

(1885)

#### JEN BLÁZEN, JEN BÁSNÍK...

- ale kdo je víc? Hledač pravdy? S Nietzsche (1844-1900) lze říci jen tolik, že se člověk nedokáže obejít ani bez pravdy, ani bez -lži-, především bez -lži- umění. Nietzsche sám je názorným příkladem básníka toužícího po pravdě a filosofa vědoucího, že v ní nelze žít. Z jeho básní tato zkušenost zaznívá stejně jako z jeho filosofie. Je pozoruhodné, jak rozdílné výrazové prostředky Nietzsche pro své umělecké založení nalézal. Jeho muzikálnost jej dovedla až ke komponování, intenzivní citění jazyka ho svedlo k poezii. V žádné z těchto oblastí se ovšem jeho nadání nerozvinulo tak jako ve filosofii, v umění průzračného a současně dramatického myšlení. I tam se však Nietzsche prosazuje jako suverénní jazykový tvůrce, jehož význam pro německou literaturu bývá srovnáván s Lutherem a Goethem. Na rozdíl od skladatelských pokusů, které se v odborných hudebních kruzích od počátku setkávaly s pochybovačně odmítavým postojem (Nietzsche sám referuje, jak dirigent Hans von Bülow označil jednu z jeho skladeb za -znásilňování Euterpé-), je jeho dílo básnické přijímáno příznivěji, byť především jako součást širšího celku myslitelského.

Náš výbor zahrnuje zhruba dvě třetiny Nietzscheových básní a jejich fragmentů; hlavním kritériem výběru - kromě míry jejich dokončenosti, neboť v pozůstalosti je i velké množství náčrtů a variant - byla jejich svěbytná poetická hodnota. Nezanedbatelnou část dochovaných básní tvoří totiž aforismy, případně metaforické ilustrace filosofických myšlenek, psané přísnou poetickou formou. Nietzsche veršoval už od svých školních let a jeho sešity se různými, často opakovanými zlomky plnily po celý jeho vědomý život.

Zařadili jsme část cyklu Idyly z Messiny, který vznikl roku 1882 v Itálii a který Nietzsche s menšími obměnami převzal do Písní prince Psance, připojených roku 1887 k novému vydání Radostné vědy. Několik básní pochází z počáteční kapitoly Radostné vědy -Žert, lest a pomsta-. Báseň Na mostě je z textu knihy Ecce homo (1888), Zpěv půlnoci (Das Nachtwandler-Lied nebo Das Mitternachtslied) z díla Tak pravil Zarathustra (1885). Několik básní z úvodního a závěrečného oddílu našeho výboru - označených v titulu třemi tečkami - jsou Nietzsche nepublikované fragmenty z pozůstalosti. Jádro knihy tvoří ovšem Dionýské dithyramby, jež Nietzsche z velké části napsal těsně před propuknutím své nemoci. V létě tohoto posledního roku 1888 rekapituloval svou dosavadní básnickou tvorbu a dosud nikde nepoužité zlomky přenesl do nového sešitu. Pokračoval v něm pak svými posledními básněmi Slunce se sklání, Mezi dravými ptáky, O chudobě nejbohatšího, Sláva a věčnost, Znamení ohně. Ještě k nim připojil Poslední vůli napsanou roku 1883 a celek nazval -Zarathustrový písň-. V posledních dnech roku 1888 vznikla přidáním málo obměněných tří básní z Tak pravil Zarathustra konečná podoba Dionýských dithyrambů, včetně tohoto nového názvu. Soubor Nietzsche věnoval francouzskému básníku Catullu Mendsovi s výzvou, aby ho básník předal lidstvu, a podepsal se Nietzsche Dionýsos. Cosimě Wagnerové 3. ledna 1889 na lístku oznámil, že -...jistý boží šašek dokončil v tyto dny Dionýské dithyramby...- Bylo to jeho poslední uzavřené a k vydání připravené dílo. Den poté se definitivně zhroutil.

V Nietzscheových básních je takřka každé slovo prostoupeno ozvěnami jeho učení, a přesto v nich mnohdy vyvstává nezaměnitelný poetický tvar. I tam, kde básně nejsou postaveny na rytmu a rýmu, zbarvují je odstíny hlásek, srážejí se do aliterací, krystalizují v hříčky, hutní metaforami a vytvářejí smyslově naléhavou krajinu, jež je zároveň krajinou ducha. Myšlenkové vazby, které je u Nietzscheových básní třeba respektovat, ještě znesnadňují úkol znovuvyvolat jejich zdroj, intenzitu nálady, jež inspirovala autora. Snad takovou situaci připravuje originální báseň sama, když své trnouce rozpětí čtenářům (a překladatelům) vždy znovu předává.

Němčina má pro -básnění- obdivuhodně výstižné slovo, vyrostlé z prastaré jazykové zkušenosti - říká mu -zhušťování-

(Dichten). A právě tak vhodně popisuje tento výraz činnost překladatelskou. Čím bohatší balast při překládání odpadá, tím jasnějších kontur může přeložená báseň nabýt. I když jde o úkol vposled nemožný, přece se při jeho naplňování tajuplně vynořují souzvuky a tvary, které i v druhém jazyce na týchž místech otevírají nové významy slov - jinak, překvapivě, a tedy stejně.

Snad naše dvojjazyčné vydání toto dění alespoň trochu osvětlí. Zároveň dovolí čtenáři vrátit báseň do souvislosti jejího zrodu a vyvážit nevyhnutelnou nedostačivost překladu.

Věra Koubová

OBSAH  
MISTRÁL  
Melancholii  
Poutník  
U ledovce  
Německý listopad  
Svobodný duch  
Rimus remedium  
Tajemná bárka  
Neštěstí dostihne uprchlého...  
Dětinsky, hrůzně a bolně...  
-Pia, caritatevole, amorosissima-  
Vý hrobky, miluji vás!...  
Zbožná Pepa  
Píseň theokritovského pasáčka koz  
Den hasne...  
-Mé štěstí!-  
Na mostě  
Sils-Maria  
K novým mořím  
Mistrál  
DIONÝSKÉ DITHYRAMBY  
Jen blázen! Jen básník!  
Mezi dcerami pouště  
Poslední vůle  
Mezi dravými ptáky  
Znamení ohně  
Slunce se sklání  
Ariadnin nářek  
Sláva a věčnost  
O chudobě nejbohatšího  
ZPĚV PŮLNOCI  
Ecce homo  
Vlna...  
Promluva skeptikova  
Odhoď svou tíži do hlubin!...  
Háfizovi  
Goethovi  
Zpěv půlnoci  
DOSLOV